

Cilt XVIII

1 Ağustos 1970

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
Edebiyat Fakültesi
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
Dergisi

YAYIN KURULU

A. Caferoğlu, M. Kaplan, M. Ergin

Edebiyat Fakültesi Basımevi
İSTANBUL
1970

NEHCÜ'L-FERADİS'İN DİL HUSÛSİYETLERİ

III

M E T İ N

ALİ FEHMİ KARAMANLIOĞLU

Dergimizin XVI. ve XVII. ciltlerinde gramer husûsîyetlerini belirtmeğe çalıştığımız *Nehcü'l-feradis'in dil husûsîyetleri* serisine bu sayıda kitabın başından, bize ayrılan yerin müsaadesi nisbetinde, metin neşriyle devam ediyoruz. Burada verilen transkripsiyonlu metin, A. Zeki Velidi Togan'ın bulduğu ve *Harezmi'de yazılmış eski türkçe eserler* adlı makalesinde (*Türkiyat Mecmuası II*, İstanbul 1928) ilim âlemine tanıttığı, János Eckmann'ın bir önsözü ile T.D.K. tarafından tıpkıbasımı yayınlanan (*Nehcü'l-feradis I*, Ankara 1956) *Süleymaniye* nüshasından (*Kıtabü faza'îli mu'cizatü'n-nebi*, Yeni Cami bölümü, Nr. 879) hazırlanmıştır.

Bizden önce; eserden, transkripsiyonlu metin olarak, Saadet Ş. Çagatay *Türk Lehçeleri Örnekleri* kitabında bâzı parçalar yayınlamıştı. Çagatay, Yalta Doğu Müzesi müdürü Yakub Kemal'in tanıttığı ve örnek olarak, arap harfleri ile, 14 sahifelik bir kısmını bastırdığı *Yalta* nüshasını (Yakub Kemal, *Tyurko-tatarskaya rukopis' XIV veka «Nehdju-l'-feradis»*, Simferopol' [= Akmesicid] 1930) esas almıştır. Kitabın ikinci baskısında, örnek olarak verilen kısımlar *Süleymaniye* nüshasının tıpkıbasımı ile de karşılaştırılarak, nüsha farkları eklenmiştir (*Türk Lehçeleri Örnekleri*, Ankara 1950 ve 2. baskı: Ankara 1963). Bundan başka, J. Eckmann *Fundamenta*'da (PhTF I, Wiesbaden 1959), A. Caferoğlu da *Türk Dili Tarihi*'nin ikinci cildinde (İstanbul 1964) eserden küçük birer parça örnek vermişlerdir.

İleride, yeni bulunan *Paris Bibliothèque Nationale* nüshasını (J. Eckmann, *Nehcü'l-feradis'in bilinmeyen bir yazması*, TDAY 1963) da dikkate alarak, eserin tamamının karşılaştırmalı yayımını yapmak niyetindeyiz.

Transkripsiyon sisteminde, türkçe sözlerin de imlâ husûsîyetlerini göstermesi bakımından, yazılmayan ünlülerin altına nokta koyma usûlü tercih edilmiştir. Ancak matbaada yeteri kadar ç harfi bulunmadığı için bunun yerine *italik e* kullanılmıştır. Metinde geçen âyet, hadis v.b. arapça ibâreler, aynen, arap harfleri ile verilmiştir. Satır başlarında köşeli parantez içindeki rakamlar varak, onun yanındakiler sahife numarasını, arada parantez içindeki rakamlar yazmanın satırlarını gösterir.

[I b] 2 بسم الله الرحمن الرحيم رب يسر و تم بالخير

الحمد لله رب العالمين والصلواة والسلام على خير خلقه محمد وآله الطيبين الطاهرين (2) عن عبدالله بن عمر (3) رضى الله عنهما انه قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من نقل عنى الى من لم يلحقنى من امتى اربعين حديثاً كتب (4) فى زمرة العلماء 'ömer ođlu وحشر فى جملة الشهداء ومن كذب على متعمداً فليتبوأ مقعده من النار صلى الله 'abdü'llah (5) rivayet kıılır peygamber-din رضى الله عنهما (5) سلم andağ yarlıkar kayu mü'min ve muvaħħid kırk hadis-ni (6) benim hadis-lerimdin eşitmegen-ler-ke tegürse bilmegen-ler-ke ögretse hađđ ta'ala ol kim-erseni 'alim-ler (7) zümresinde bitigey tağı kıyamet kün bolsa amenna ve şadđakna şehidler cümlesinde koparđay tağı kayu kim-erse men (8) aymamış hadis-ni benim aymağanım-nı bilip kaşd birle benim öze yađđan sözlep peygamber 'aleyhi's-selam aydı tise (9) tağuğ-dın olturđu yirini amade kılsun tip aydı bu hadis-ke temessük kılıp kırk hadis cem' kılduğ peygamber (10) 'aleyhi's-selam hadis-lerindin mü'temed kıtab-lardın yana bu hadis-ler-ke münasib hikayet-ler peygamber 'aleyhi's-selam ahvali- (11) -dın tağı hulefa²-i raşidin ef'ali-din tağı 'ulema ve meşayih ağvali-din zamm¹ kılduğ tağı bu kıtab-nı dört bab öze (12) kılduğ tağı tegme bir bab-nı on faşl öze kılduğ tağı tegme bir faşl evvelinde bir hadis keltürdüğ peygamber 'aleyhi's-selam (13) hadis-leri-din kim mecmu'ı kırk hadis bolur evvel babı peygamber 'aleyhi's-selam-nuđ fażayili-niđ beyanı içinde turur ikinç (14) babı hulefa²-i raşidin tağı ehl-i beyt tağı dört imam fażayili-niđ beyanı içinde turur üçünç babı hađđ ta'ala hażratına (15) yaवunđu edđu 'amel-ler beyanı içinde turur törtünç babı hađđ ta'ala-niđ hażratı-dın yıratđu (?)² yaवuz 'amel-ler beyanı içinde (16) turur tağı bu kıtab-ke nehcü'l-feradis at birdük ma'nisi uşmağ-lar-niđ açuđ yolu timek bolur ümid ol turur kim (17) bu kıtab-nı okığan-lar bolđay kim bu kıtab söz-leri birle 'amel kılday-lar tağı bu kıtab anlar-ka hađđ ta'ala-niđ uşmağ-larına

[II a] 3 (1) yolçı bolđay ol 'amel kıldanlar berekatında bolđay kim hađđ ta'ala bu kıtab-nı cem' kıldan 'aşı ve cafi kulını yarlıkağay (2) amin rabbü'l-'alemin evvelkı bab peygamberimiz

‘aleyhi’s-selam-nunġ fażayılı içinde tırur **evvelkı faşl** peyġamber
 رحمة الله ‘aleyhi’s-selam- (3) -nunġ fażayılı içinde tırur imam bağġavi
 قال رسول الله عليه meşabiġ atlıġ kıtabında bu ġadis-ni keltürmiş
 صلى الله (4) عليه وسلم ان الله تعالى اصطفى كنانة من ولد اسمعيل واصطفى قريشا
 من كنانة واصطفى من قريش بنى هاشم واصطفانى (5) من بنى هاشم
 bu ġadis ma‘nisi ol bolur kim peyġamberimiz ‘aleyhi’s-selam aydı taġrı
 tebareke ve ta‘ala isma‘il peyġamber ‘aleyhi’s-selam (6) oġlanları-
 din kınane atlıġ ġabilesinden ġureys ġabilesini ödürdi yana ġureys
 ġabilesidin ³ haşim atlıġ kişi-niġ (7) oġlanlarını ödürdi yana ha-
 şim atlıġ kişi-niġ oġlanlarından mini ödürdi çıkardı bu ma‘ni-din
 ötrü peyġamber (8) ‘aleyhi’s-selam-ka muştafa at birildi muştafa
 ‘arab tilinçe ödrülmiş timek bolur şeyġ imam işhaġ kelabadi (9)
 aytur رحمة الله عليه ta‘arrüf atlıġ kıtabında peyġamber ‘aleyhi’s-se-
 lam sırrınġa hiç kim-erse muţţali‘ bolmadı meger ol mıġdar kim
 (10) meşela bir meşġ toluġ suv ⁴ bolsa taġı ol meşġ-niġ aġzı baġ-
 lıġ bolsa hiç kim-erse ol meşġ içinde suv-nı körmese (11) ve-liġin
 taşındaġı üvüşlükünü körerler taġı bilürler kim bu meşġ içinde suv
 bar tip muġammed resulu’llah-niġ taġı envarı taġı (12) esrarı-niġ
 mıġdarınġa hiç kim-erse muţţali‘ bolu bilmedi meger ol mıġdar
 bildiler kim peyġamberimiz ‘aleyhi’s-selam muzmır-ı (13) envar-ı
 ilahi tırur taġı menba‘-ı ⁵ esrar-ı rabbanı turur şeyġ abu yezid buş-
 tami aydı رحمة الله عليه peyġamber ‘aleyhi’s-selam-ka birilgen (14)
 envardın zerre-si zahır bolsa erdi ġalayıkġa hiç kim-erse anı ta-
 ġammül kılu bilmegey erdiler neteg kim közi za‘if (15) kim-erse
 künke ġarşu baġmakını taġammül kılu bilmez ol ma‘ni-din ötrü
 peyġamberimiz ‘aleyhi’s-selam ġaber birür yarlıġar لی (16) مع الله وقت
 لا يسعني فيه ملك مقرب ولا نبي مرسل ma‘nisi ol bolur kim ġaġġ ta‘ala
 birle maġa bir vaġt bar tırur kim ol (17) vaġt içinde hiç mu-
 ġarreb ferişte sıġmaz hem mürsel peyġamber taġı sıġmaz ‘abdu’l-
 laġı’bnı mes‘ud رضى الله عنه aytur ġaçan kim

[II b] 4 (1) bu ayet nazil boldı erse ملائكته يصلون و قوله تعالى ان الله و ملائكته يصلون
 (2) على النبي يا أيها الذين آمنوا صلوا عليه وسلموا

hağikat-ta tağrı ta'ala peygamber 'aleyhi's-selam-ka sena aytur tağı kılınmış kıldıadı zillet- (3) -lerini yarlıkar tağı hağk ta'ala peygamber 'aleyhi's-selam-dın rağı bolur yana ferişte-ler tağı tağrı ta'ala-dın peygamber 'aleyhi's-selam- (4) -nunđ kılınmış kıldıadı zillet-lerini yarlıkatu tileyürler tağı peygamber 'aleyhi's-selam-ka yarı birürler ey mü'min-ler sizler (5) peygamber 'aleyhi's-selam-ka dürud ve şalavat ve selam ayta birinđ tip emir keldi erse şağabe-ler aydı ya resula'llahı sizke (6) selam birmek-ni bildük hemişe ayturmız السلام عليك يا رسول الله tip ve-lağin şalavat neteg aymağ kerek bilmezimiz (7) tip aydılar erse peygamber 'aleyhi's-selam aydı ey yaran-larım bilinđ agah bolunđ eger mağga şalavat aytur bolsanđız (8) mundağ aytınđ kim اللهم صل على محمد وعلى آل محمد وبارك على محمد وعلى آل محمد كما صليت وباركت على ابراهيم (9) ve şalavat-nı mağga arığ i'tikad birle bir şata aytur (10) bolsa hağk tebareke ve ta'ala anınđ öze on rağmet idđay yana bilgil agah bolđıl peygamber 'aleyhi's-selam rebi'ü'l-evvel (11) ayı-nınđ on ikinç kün düşenbiğ kün toğdı hisab 'ilmi bilgen 'ulema-lar andağ aydılar kim isa peygamber 'aleyhi's-selam- (12) -dın altı yüz yigirmi yıl keçmiş erdi kim muğammed resula'llah dünnya-ke keldi tağı peygamber 'aleyhi's-selam-nunđ atası 'abdü'llah (13) peygamber toğmazdın aşnu vefat bolup turur erdi ve-likin uluğ atası 'abdü'l-muğtalib bar erdi peygamber 'aleyhi's-selam-nı (14) 'abdü'l-muğtalib halime atlığ daya-ka emdürmek üçün birdi tağı peygamber 'aleyhi's-selam altı yaşka yetmiş erdi kim anası (15) amine vefat boldı peygamber 'aleyhi's-selam uluğ atası 'abdü'l-muğtalib şatında turur erdi kaçan kim sekkiz yaşka tegdi (16) erse 'abdü'l-muğtalib sökel boldı tağı peygamber-ni oğlı eba talib-ka tapşurdi tağı vefat boldı kaçan kim peygamber 'aleyhi's-selam (17) yigirmi yaşka teggende ebu talib hadice hatun-nı peygamber 'aleyhi's-selam-ka çiftlendürdi hadice رضي الله عنها kırk üç

[III a] 5 (1) yaşar erdi hadice hatun رضي الله عنها peygamber - din sekkiz oğlan toğurdı törti erkek tağı törti kız erdi (2) erkeki 'abdü'llah tağı şasım erdi tağı şayyib tağı şahir bu törti nareside erken vefatları boldı tağı dört binti-ninđ (3) biri zeyneb tağı ru-

kiyye taķı ümm-i külsüm taķı faţıma zeyneb-ni peygamber 'aleyhi's-selam abu'l-âş atlıĝ kişi-ke çüftlendürdi (4) ol zeyneb peygamber 'aleyhi's-selam-dın oza vefat boldı taķı ruķiyye-ni 'oşman-ķa çüftlendürdi ol taķı peygamber 'aleyhi's-selam- (5) -dın oza vefat boldı erse ümm-i külsüm-ni 'oşman-ķa çüftlendürdi ol yandın 'oşman-ķa رضى الله عنه şahabe zü'n-nureyn (6) tir erdiler ya'ni peygamber 'aleyhi's-selam-nuñg ikki nur-ı dide-siñge çüft boldı tip ümm-i külsüm taķı peygamber 'aleyhi's-selam-dın (7) oza vefatı boldı taķı faţıma-nı 'ali-ķa çüftlendürdi ve-likin faţıma رضى الله عنها peygamber 'aleyhi's-selam-dın altı ay (8) sonĝ vefatı boldı yana peygamber 'aleyhi's-selam kırķ yaşķa yetmiş erdi receb ayı-nıñg yitiñ tün cum'a tüninde erdi kim (9) hıra' ⁸ taĝında ĝar içinde erdi kim cebra'ıl 'aleyhi's-selam zahır boldı yana şenbih tüni hem zahır boldı taķı yekşenbih tüni hem (10) zahır boldı düşenbih tüni erdi kim haķķ ta'ala fermanı birle cebra'ıl 'aleyhi's-selam rişalet-ni peygamberlik-nı tapşurdi (11) peygamber 'aleyhi's-selam taķı qabul kıldı taķı ol tün erdi kim kışra melik-niñg eyvanı teprendi taķı on dört küngure.si ⁷ (12) yıkıldı taķı dünya-da ne kim muĝlar yandurĝan otlar bar erdi cümlesi ol tün söndi taķı save atlıĝ il-niñg (13) deryası ol tün kurıdı cum'a kün peygamber 'aleyhi's-selam haļayık-lar-ķa haber birdi kim haķķ ta'ala mañĝa peygamberlik ruzi (14) kıldı tip evvel hatun-lar-dın müşülman bolĝan hadice erdi رضى الله عنها taķı oĝlan-lar-dın evvel müşülman bolĝan (15) 'ali erdi رضى الله عنه taķı erenlerdin evvel müşülman bolĝan abu bekr رضى الله عنه taķı kul-lar-dın evvel müşülman bolĝan (16) zeyd erdi رضى الله عنه muħammed resulu'llah-ķa peygamberlik kelmiş-din sonĝ altı yıl taķı ikki ay abu talib tirig turdı andın sonĝ (17) vefat boldı peygamber 'aleyhi's-selam abu talib-niñg vefatıñĝa inĝen qađĝurdi 'ammı erdi taķı kafirler andın qorķup peygamber-ķa

[III b] 6 (1) öküş zaħmet tegürmes erdiler munça terbiyet kılıp iman keltürmedin ahiret-ķa barĝanıñĝa öküş qađĝurdi qačan kim abu (2) talib-niñg ahır vaķtı boldı erse peygamber 'aleyhi's-selam bardı iyadet-ķa baķar abu cehl 'aleyhi'l-la'ne olturup turur yaranları (3) birle peygamber 'aleyhi's-selam aydı ey 'ammum mañĝa

terbiyetingiz inçen öküş boldı emdi tilermen kim kelime-i şehadet aysançız (4) kıyamet kün biz-ke şefa'at kılamak reva bolsa tidi erse ebu cehl baqtı ebu cehl aydı 'ömrünçüzni atançız 'abdü'l-muḩ-ḩalıb (5) dini öze keçrüp ahır vaqt-ta kayturmu-sız tidi erse aydı ya muḩammed men atam 'abdü'l-muḩḩalıb dini öze ölermen tidi erse (6) ḩaḩrı ḩaḩte vü bezman boldı erse ayat nazıl boldı (7) ya muḩammed sen ol kim-erse-ni seḩer-sen köndürü bilmes-sen kim-ni tilese köndürgen⁸ taḩrı ta'ala men turur-men tip aydı yana ebu ḩalıb (8) vefatıdın üç kün ḩalmış erdi kim ḩadice anamız رضی الله عنها vefatıdın soḩḩ peyğamber 'aleyḩi's-selam tokḩuz ḩatun (9) aldı peyğamber 'aleyḩi's-selam dünya-dın naḩl kılmıḩta tokḩuz ḩatun ḩaldı 'ayışe ḩatun taḩı şaḩiyye ḩatun taḩı ümm-i seleme ḩatun (10) taḩı ümm-i ḩabibe ḩatun taḩı zeyneb ḩatun taḩı meymune ḩatun taḩı cerire ḩatun taḩı şaḩiyye ḩatun taḩı seḩde ḩatun رضی الله عنهم (11) taḩı ikki ḩuması bar erdi biri mariyye atlığ andın ibrahim atlığ oğul boldı taḩı nareside ḩalinde vefatı boldı taḩı (12) biri reyhane erdi andın oğul kıız boldı ne kim oğul kıız boldı cümle ḩadice ḩatun-dın boldı رضی الله عنها öḩḩin (13) ḩatun-lar-dın bolmadı peyğamber 'aleyḩi's-selam yigirmi tokḩuz ğazat kıldı tokḩuz ğazatta özi taḩı kafır birle uruḩtı (14) yigirme ğazatta şaḩabe-ler uruḩtı özi uruḩmadı taḩı kırḩ yaşında peyğamber-ḩa vaḩy keldi vaḩy kelmiş-din soḩḩ mekke- (15) -de on üç yıl turdı andın soḩḩ medine-ke bardı medine-de on yıl turdı altmış üç yaşında erdi kim peyğamber 'aleyḩi's-selam (16) dünya-dın naḩl kıldı on sekkiz kün sökel boldı rebı'ü'l-evvel ayınıḩ on birinç kün yekşenbih kün erdi kim ahıret-ḩa ulandı (17) وصلى الله على سيدنا محمد وآله اجمعين

ikineḩ faşl peyğamber 'aleyḩi's-selam-ḩa vaḩy kelmeki-ninç beyanı içinde turur imam şağani

[IV a] 7 (1) رحمة الله عليه meşariḩü'l-envar atlığ kıtabı içinde bu ḩadıḩ-ni keltürmiş روى عن ابى هريرة رضی الله عنه عن رسول الله صلى الله عليه وسلم انه قال ان الدين بدأ غريباً وسيعود الدين كما بدأ فطوبى للغرباء (2) bu ḩadıḩ ma'nisi ol bolur kim peyğamber (3) 'aleyḩi's-selam ḩaber

birü yarlıkar bu müşülmanlık dini ğarıbluğun zahir boldı kıyamet etekinde taķı ğarıbluğun kapatğay hoşluk (4) bolsun ğarıblar-ķa 'ayişe. رضى الله عنها aytur peyğamber 'aleyhi's-selam peyğamberlik kelmezdin oza rast tüşler körü (5) başladı ne kim tüş körse erdi özi ta'bir kılar erdi ol tüşler-niň yorıķı teg açuķ rast kelür erdi hiç ğaķa (6) kılmaz erdi bir kün peyğamber 'aleyhi's-selam ğadice-ke aytur رضى الله عنها ya ğadice. kökdin avaz eşittim ingen korktım (7) tidi erse ğadice. رضى الله عنها aydı ya muğammed hiç korkmağıl ğaķķ ta'ala sini zayıf kıлмаğay tidi erse peyğamber 'aleyhi's-selam (8) aydı ya ğadice. könglüm ğalvet olturmaķ tile-yür mańga azıķ kılu birgil ğıra tağında bir ğar bar ol ğar içinde bir kaç (9) kün ğalvet olturayın tidi erse ğadice. رضى الله عنها azıķ kılu birdi peyğamber 'aleyhi's-selam ol azıķ-nı alıp bardı taķı (10) ol ğar içinde bir kaç kün ğalvet kıldı ol azıķ tükendi yana keldi aytur ya ğadice. mańga ğalvet olturmaķ hoş kelür (11) tip hemişe azıķ alıp barıp ğalvet-ler kılar erdi bir kün keldi ğadice-ke aytur ya ğadice. kökdin heybetlig avaz öküş (12) kelür boldı korkar boldım taķı ğalvet hoşluķıdın keķü bilmezmen neteg kılayın tidi erse ğadice. رضى الله عنها aydı (13) ya muğammed hiç korkmağıl bu iş-niň sonğı ğayr bolğay ğaķķ ta'ala sini zayıf kıлмаğay tidi erse azıķ alıp (14) ğıra tağı-niň ğarı içinde olturdu bir kün ol ğar içinde olturur erken bir kim-erse peyda boldı taķı peyğamber (15) 'aleyhi's-selam kıatıńga keldi aydı ya muğammed oķığıl tidi erse peyğamber 'aleyhi's-selam aytur men oķığan ermes-men tidim (16) erse mini tuttı taķı kıatığ kıastı andağ kim taķatım kıalmadı yana ıda birdi taķı aydı ya muğammed oķığıl men aydım oķığan (17) ermes-men tidim erse ikinç kıatası tuttı taķı andağ kıastı kim hiç yarağım kıalmadı yana aydı ya muğammed oķığıl

[IV b] 8 (1) tidi erse men aydım va'llahı men oķığan ermes-men tidim erse mańga aydı ayıtğıl خلق الانسان (2) اقرأ باسم ربك الذى خلق bu yir-ke teğrü oķıdı erse (3) men taķı oķıdım bu ayet evvel nazil bolğan ayet turur tip ayturlar ما'nisi ol bolur kim اقرأ باسم ربك الذى خلق

ya muħammed (4) on sekkiz miñđ 'alem-ni yaratđan bir u bar-nuñđ atını oğığıl خلق الانسان من علق ol tañđrı-nuñđ atını oğığıl kim adem (5) oğlanlarını bir pare koyuđđ kandin yarattı اقرأ وربك الاكرم الذى انزلنا القرآن بالعلم يا muħammed tağı seniñđ perverdiđariñđ (6) andağ kerim tañđrı turur kim adem ođlanlarıñđa hađ-ni qağlem birle oğretti علم الانسان ما لم يعلم adem ođlanlarıñđa (7) bilmegenlerini bildürdi tidi tağı közüm-din ğayıb boldı erse men tağı korkuğ ve heybet birle revan ol ğardın çığıp (8) korđa titreyü kelip aydım ya hağice mini tonga çulđanıđ tağı yatđuruñđ kim halim müteğay-yir boldı tidim erse mini çulđap (9) yaturdılar bir zaman yatmış-dın öz halım-đa keldim tağı ne ağval kim ol ğarda keçti cümlesini aydım erse hağice aydı (10) رضى الله عنها ya muħammed hiç korkmağıl işiñđ hayr bolđay hađđ tağala sini žayıç kılmağay anıñđ üçün kim seniñđ edđü (11) 'adetleriñđ bar yađ yavuknı seversen yalđan sözlemes-sen kişilerniñđ emgekini kötürür-sen tağı konuğlarını ağır- (12) -lar-sen mişkinlerke yarı birür-sen hiç sañđa tañđrı tağala yamanlıknı birmegey tip oğütledi erse peyđamber 'aleyhi's-selam (13) köñđli hoş boldı andın sonđđ hağice aydı رضى الله عنها ya muħammed turgıl baralıñđ benim atam qarındaşı oğlı bar varaqatü'bnü (14) nefel tiyürler uluđ yaşlığ turur ikki közi körmes bolup tırur 'isa 'aleyhi's-selam dini öze tırur öküş 'ilm bilür incil (15) oğıyur tidi erse peyđamber 'aleyhi's-selam hağice birle bardılar tağı ne kim peyđamber 'aleyhi's-selam kördi cümlesini aydı erse ol (16) aydı kim ya muħammed beşaret bolsun sañđa kim ol körünđen cebra'il tırur musa peyđamber-đa tağı 'isa peyđamber-đa tağı öñđin peyđamber- (17) -larđa kelgen namus tırur ya muħammed ağır zaman-nuñđ peyđamberi sen bolđay-sen incil-de tağı seniñđ şıfatıñđ bar tevit-te tağı bar

[V a] 9 (1) peyđamber-lar-nuñđ hağmi sen bolđay-sen ve-likin cümle peyđamber-lar-nuñđ uluğı sen bolđay-sen kaşki men yiğit bolsa erdim sini (2) mekke kafir-leri mekke-din çığarmışda ka-tıñđda bolsa erdim sañđa yarı birgey erdim tidi erse peyđamber 'aleyhi's-selam aydı (3) ya varaqaa mini mekke-din-mü çıđarđay-lar varaqaa aydı beli ya resula'llahı sini mekke-din çıđarđaylar kafir-ler öküş zağmet (4) ve meşakkağ tegürgeyler andın sonđđ hađđ

tebareke ve ta'ala saᅡga nuşrat birgey dining yükey bolᅡay aᅡ-
 valıᅡ ᅡavi bolᅡay (5) tidi erse peyᅡamber 'aleyhi's-selam köᅡgli
 hoş boldı andın soᅡᅡ bir ᅡaç eyyam keᅡti vaᅡaᅡatü'bnü-nevfel
 taᅡı dünya-dın köᅡti yaᅡa peyᅡamber (6) 'aleyhi's-selam aydı bir
 kün ᅡıra' taᅡında erdim ᅡulaᅡım-ᅡa avaz kelür ya muᅡammed ya
 muᅡammed tiyü tört yanım-ᅡa baᅡtım hiᅡ kim-erse-ni (7) körme-
 dim üstün baᅡtım erse körer-men bir yirli kökli arasında bir uluᅡ
 taᅡt urulmuş ol taᅡt öze cebra'ıl (8) olturmuş yüzi kün teg ᅡomi-
 yur kördüm erse köᅡlüm-ke yaᅡa ᅡorᅡuᅡ kirdi titreyü başladım
 ᅡayra yaᅡa ᅡadice ᅡaᅡıᅡa (9) keldim taᅡı aydım ya ᅡadice. mini
 tonga ᅡulᅡaᅡıl kim köᅡlümke yaᅡa ᅡorᅡuᅡ kirip tırur tidim erse
 mini ᅡulᅡadı yaᅡᅡurdu (10) baᅡar-men heva-da cebra'ıl yaᅡa zaᅡıᅡ
 boldı taᅡı aydı والرحز ويا بك فطهر (11) یا آیها المدثر قم فانذر وربك فكبر وثيا بك فطهر والرحز
 یا آیها المدثر ماᅡnisi ol bolur kim فاهجر ولا تمن تستكثر ولربك فاصبر
 tonga ᅡulᅡanıᅡ yaᅡᅡan peyᅡamber 'aleyhi's-selam (12) قم فانذر
 وربك فكبر ويا بك فطهر 'azabı-dın ᅡorᅡutᅡıl taᅡı nemaz-nıᅡᅡ (13) evvelinde allahü ekber
 tip nemaz başlaᅡıl ويا بك فطهر tonuᅡᅡı necıs-din arıtᅡıl ibnü 'ab-
 bas رضى الله عنه aytur maᅡnisi (14) ol bolur kim ya muᅡammed te-
 niᅡᅡı yazuᅡdın arıtᅡıl yaᅡan işler-ni ᅡodᅡıl ya taᅡı şeytan ves-
 vese-sini (15) ᅡodᅡıl ولا تمن تستكثر ta'at ve 'ibadet ᅡılsaᅡᅡ rabᅡüᅡe
 miᅡnet ᅡılmaᅡıl ta'atıᅡᅡı öküş körmegil (16) taᅡrı-ᅡa ta'at ᅡıl-
 maᅡ içinde nefsuᅡᅡe şaᅡır baᅡlaᅡıl ya taᅡı ᅡaᅡᅡarᅡa ᅡısalet tegür-
 meᅡ içinde şaᅡır ᅡılᅡıl ya taᅡı kaᅡırlar (17) azarıᅡa ᅡaᅡᅡ sözi
 fermanını tegürmek içinde şaᅡır ᅡılᅡıl tidi erse peyᅡamber 'aleyhi'
 s-selam derhal ᅡoptı taᅡı ᅡalayık-ᅡa ᅡaᅡᅡ

[V b] 10 (1) ta'ala-nıᅡᅡ fermanını tegrü başladı kaᅡırlar-ni taᅡuᅡ
 otındın ᅡorᅡutu başladı andın soᅡᅡ bir ᅡaç eyyam keᅡti hiᅡ cebra'ıl
 (2) kelmedi erse peyᅡamber 'aleyhi's-selam inᅡen ᅡadᅡuluᅡ boldı
 şavᅡı ᅡaᅡᅡ ta'ala-nıᅡᅡ selamıᅡa taᅡı kelamıᅡa ziyade boldı (3)
 bir kün yaᅡa baᅡdı ᅡıra' taᅡına öküş iᅡtiᅡar ᅡıldı cebra'ıl 'aley-
 hi's-selam kelmedi erse tiledi kim öziᅡi taᅡ başındın (4) kemişse
 helak ᅡılsa ᅡayet maᅡabbetidin derhal cebra'ıl 'aleyhi's-selam kel-
 di taᅡı aydı ya muᅡammed bişaret bolsun saᅡga ᅡaᅡᅡ ta'ala (5)

lutfını taķı keremini seninġ haķķınġa tamam kıldı hiġ peyġamber-ler haķķınġa ol mıkdar lutf u kerem kılmadı kim seninġ (6) haķķınġa kıldı peyġamber ‘aleyhi’s-selam aydı ya cebra’ıl beyan kılgıl ol neteg lutf u kerem-ler turur cebra’ıl ‘aleyhi’s-selam aydı (7) kayu yir-de kim haķķ ta‘ala-nınġ zıkrı yađ kılınsa seninġ zıkrınġ taķı yađ kılıngay taķı haķķ ta‘ala sanġa öz zatı (8) birle düruğ sena aydı taķı ferıšte-lerinġe buyurdı kim benim resulum-ka düruğ sena aytıng-lar tip taķı ümme-t-larinġa bu- (9) -yurdı kim kıya-met-ka tegrü sanġa düruğ ve sena ayġay-lar taķı seninġ ümme-tinġni cümle peyġamber-ler ümme-tidin artuķ kıldı taķı (10) yer yüzini seninġ ümme-tinġe mescid kıldı kayu yirde nemaz kılsalar haķķ tebareke ve ta‘ala kağul kılgay tidi erse peyġamber ‘aleyhi’s-selam (11) hağırı hoš boldı andın cebra’ıl ‘aleyhi’s-selam adaķını yir-ke urdı erse yir-din çešme peyda boldı ol çešme-din yundı taķı ikki (12) reke‘at nemaz kıldı taķı aydı ya muġammed men yunmıšım teg yunġıl taķı men nemaz kılmıšım teg nemaz kılgıl tidi erse peyġamber ‘aleyhi’s-selam (13) taķı cebra’ıl yunmıšı teg yundı taķı cebra’ıl ‘aleyhi’s-selam nemaz kılmıšı teg nemaz kıldı bir yılka tegi ikišer reke‘at nemaz kıldı bir yıldın (14) sonġ biš nemaz farıza kılındı **üçünġ fašıl** peyġamber ‘aleyhi’s-selam taķı yaran-ları birle išlam evvelinde emgengen-leri- (15) -ninġ beyanı içinde turur imam abu'l-ma‘ali muġammed išpihani رحمة الله عليه tefsirinde suretü'l-aġzab içinde bu hađišni keltürmiš (16) قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من اذا مؤمنا فقد اذاني ومن اذاني فقد اذى الله ومن اذى الله فهو ملعون في التوراة والانجيل (17) ma‘nisi ol bolur kim peyġamber ‘aleyhi’s-selam hağer birü yarlıķar kayu kim-erse mü’min-ni [VI a] 11 (1) azar kılsa mini azar kıldı taķı kim kim mini azar kılsa taņġrı ta‘ala-nı azar kıldı taķı kim taņġrı ta‘ala-nı azar kılsa ol kim-erse mel‘un (2) turur tevrit taķı incil taķı furķan içinde haķķ ta‘ala ol kim-erse-ke ġor kılgan ‘azabını amade kılıp turur tidi ġabbabü’ (3) bnü-l-art atlıġ šaġabe aytur رضى الله عنه peyġamber ‘aleyhi’s-selam ka‘be kölikesinde tüšep¹⁰ oturup turur erdi kim keldim selam (4) kıldım erse peyġamber ‘aleyhi’s-selam taķı cevab yarlıķadı men aydım ya resula’llahı biz-ke nušrat bir-mez-mü-sen biz-ke taņġrı-dın aman ġolmaz (5) -mu-sen neġe-ke

tegi bu kafir-ler zahmetini meşakkat-lerini körer-biz kayu yır-de nemaz kılğanımız-nı körse-ler ururlar sökerler (6) hiç biz-ler-ke aman birmez-ler tidi erse peygamber 'aleyhi's-selam aydı ya hab-bab oza-kı peygamber-ler-ning ümmet-lerini kafir-ler biçgü birle (7) ikki pare kılur erdi-ler ol ümmet-ler şabr kılur erdiler din-leri-din kaytmaz erdi-ler taķı ba'zı-larını temür tarğaq birle et- (8) -lerini tarar erdiler süngük-lerine tegi taķı anlar din-leri-din kaytmaz erdiler va'llahı benim dinim işi andağ tamam bolğay kim şan'a (9) atlığ kabile yır-din hāzramut atlığ yır-ke tegi yalnız atlığ bargay hiç kim-erse-din korkmağay meger taᅇrı-din kork-ğay taķı (10) koy-luğ kişi bōrü-din korkğan (teg?) ve-likin ey ümmet-lerim siz-ler ta'cil kılur-sız tidi bir kün peygamber 'aleyhi's-selam evdin çıktı (11) kafir-ler-ni haķķ yolına ündegeyin bolğay kim müsülman bolğaylar tamuğ otıdın kırtulğay-lar tip evdin çıkmış erdi bir kafir (12) karşı keldi ol kafir-ni hoş söz birle açuķ yüz birle haķķ yolına ündeyü başladı erse ol kafir peygamber 'aleyhi's-selam-ka öküş (13) sökti köp cefa-lar kıldı taķı mübarek başın-ğa toprak saçtı peygamber 'aleyhi's-selam-nuᅇ haᅇrı bezman boldı ol kafir-ka hiç ne-erse (14) timedi şabr kıldı kayra tōndi taķı evke kirdi 'ayalı kıptı taķı peygamber 'aleyhi's-selam-nuᅇ mübarek başıdın topraķnı kiterür taķı zar (15) zar yığlayur taķı ey baba ne ᅇorluķ bu siz-ke kim bu kafir-ler kılurlar¹¹ tidi erse peygamber 'aleyhi's-selam aytur ey 'ayalım yığla- (16) -mağıl peygamber-ler-ning emgek-leri kaᅇıᅇ bolur ve-likin sevab-ları öküş bolur taķı derece-leri artuķ bolur tidi ibnū mes'ud رضى الله عنه (17) aytur bir kün peygamber 'aleyhi's-selam ka'be-ning bir yanında mescidü'l-haram içinde nemaz kılur erdi kim ebu cehl 'aleyhi'l-la'ne yaran-ları birle

[VI b] 12 (1) mescidü'l-haram-ka kirdi-ler baķar-lar bir münᅇüş-de peygamber 'aleyhi's-selam nemaz kılur ebu cehl aytur yaranlarına kayu birinᅇiz (2) barur fulan maᅇalle-de teve boğuzlap tıururlar ol teve-ning necaset-liᅇ baᅇarsuķ-larını keltürüp bu muᅇammed secde-ke barmış-da (3) üstünᅇe bıraķsa tonları cümle necis bolsa tip fermanladı erse bir mel'un aydı men barayın tip munlar yıᅇli-şip (4) baķıp tıurur erdiler peygamber 'aleyhi's-selam secde-ke bardı ol mel'un teve-ning necaset-liᅇ bukan-larını baᅇarsuķ-larını (5) cümle-sini peygamber 'aleyhi's-selam özesinᅇe kemişti tonlarını

cümle necis kıldı erse ebu cehl tağı yaran-ları cümle külüşti-ler (6) ibnü mes'ud aytur eger kıdretim bolsa erdi peygamber özeşin-deki necaset-ni kitergey erdim ve-likin islam za'if (7) erdi kafirler ğalib erdi yarağım bolmadı kitermek-ke ve-likin bir kim-erse bardı tağı fağıma-ka رضى الله عنها ğaber birdi (8) erse fağıma رضى الله عنها keldi bağar peygamber 'aleyhi's-selam secde içinde turur tağı bu kafir-ler külüşü tururlar peygamber 'aleyhi's-selam- (9) -nuñ öze-sinde teve-ning necaset-leri bar bu ğalni kördi erse bu kafirler-ke sökti tağı peygamber 'aleyhi's-selam-nuñ mübarek (10) arka-sındın ol necaset-ler-ni bıraktı erse peygamber 'aleyhi's-selam sec-de-din bađ kaldurdu bağar tonı cümle necis bolmuş (11) ğatırı ğaste vü bezman boldı andın elgini köterdi tağı üç ğata aydı ey bar ğudaya sen bu kafir-ler-ni helak kılgıl (12) tidi erse kafir-ler ğork-tı-lar ğaçtı-lar anıñ üçün kim peygamber 'aleyhi's-selam-nuñ ğarđısı elbette kelmedin kıalmaz tip bilür (13) erdiler ibnü mes'ud aytur رضى الله عنه közüm birle kördüm ol kafir-ler-ni bedr toğuşın-da ğađđ ta'ala peygamber-ka nuşrat (14) birdi anlar şağrada şişip yatır erdiler adağlarıdın sürüp bir eski ğudug-ka kemişti-ler sa-sığı kişi-ler-ke tegmesün (15) tip su'al kılurlar uđud toğuşında islam çeriginöge hezimet tüşti kafir-ler ğalebe kıldılar peygamber 'aleyhi's-selam-ni 'atebe atlığ (16) kafir taş birle urdı tağı müba-rek tişini sındurdu peygamber 'aleyhi's-selam yanın yıkıldı müba-rek yüzi taş zağmıdın yarıldı (17) tağı kan ađa başladı erse pey-gamber 'aleyhi's-selam-ka şağabe-ler aydılar ya resula'llahı bu kafir-lar-ka ğarđađıl cümlesi helak

[VII a] 13 (1) bolsunlar tidiler erse peygamber 'aleyhi's-selam aydı ğađđ ta'ala mini rağmet üçün ıdıdı la'net üçün ıdımadı tağrı ta'ala (2) rağmet kılsun atam nuş peygamber-ka her künde ğavmı anı on ğata urur erdi-ler bihuş bolur erdi hiç ğarđamas erdi meğer (3) aytur erdi ey bar ğudaya ğavmum mini bilmez-ler eğer mini peygamber tip bilse erdiler mundağ cefa kıлмаđay erdiler sen (4) munlar-nı köndürgil tip du'a kıılır erdi ve-likin cefaları inğen ğaddın keçti erse anda ğarđadı emdi men tağı andağ du'a (5) kılayın siz-ler amin tinğiz tip şağabe-lar-ka buyurdu tağı aydı ey bar ğudaya ğavmumnu sen köndürgil kim munlar mini (6) bilmedin bu cefa-lar kıılır-lar tidi tağı bu necaset kemişğen kafir-lar-ka ¹² ğarđadı tip su'al kııldı-lar erse cevab aymış-lar (7) kim nemaz ğađđ ta'ala-ka

‘ibadet u ta‘at kılmak tırur kafir-ler haqq ta‘ala-ka ‘ibadet kılmak-
 din mani‘ boldı-lar erse ta‘hammül kılı bilmedi (8) qarğadı ve-likin
 mübarek tişini sindurmak nefis-ke za‘met tegürmek tırur ol cihet-
 din şabr kıldı sevab için qarğamadı (9) tip aymış-lar peygamber
 ‘aleyhi’s-selam-nunġ ‘amme-si bar erdi atası-nınġ kız qarındaşı ‘atike
 atlıġ ol keldi ta‘ı ebu leheb (10) qarınġa kirdi ta‘ı aydı ey qa-
 rındaşım ebu leheb bu uyanız oġlı mu‘ammed-ke mekke ha‘kı ar-
 tu‘ za‘met tegrü ba‘ladılar burun (11) qarındaşımız ebu ta‘ib-din
 kor‘ar erdiler ol vefatı bolġandın berü körer-men öküş za‘met
 tegrü tırur-lar sen ta‘ı (12) ebu ta‘ib menġizlig atası qarındaşı tu-
 rur-sen ebu ta‘ib sa‘lamış teg sen ta‘ı sa‘klasanġ ne bolġay tip
 der‘ast kıldı (13) erse ebu leheb ta‘ı ka‘bul kıldı ta‘ı mu‘ammed-ni
 qarınġa keltürdi ta‘ı çıktı mekke ha‘layıġınġa kureyş ka‘bilesinġa ¹³
 i‘lam (14) kıldı bu kün-din soġ mu‘ammed-ka ¹⁴ hi‘ kim-erse
 ka‘tilmasun eger ka‘tilur bolsa-lar ol kişi-ler-ke mundaġ kılġaymen
 andaġ kılġaymen (15) tip tehdid u tefzi‘ kıldı erse bu söz-ni ebu
 cehl ‘aleyhi’l-la‘ne eşitti ta‘ı kureyşi-ler-ni yıġıp yıġıp keldi ta‘ı
 aydı ya eba leheb (16) eşittük kim sen mu‘ammed dininġe kirmiş-
 sen atanġ ‘abdü’l-mu‘ta‘lib dinidin yüz evürmiş-sen tidi erse ebu
 leheb aydı men mu‘ammed (17) dininġe kirmedim atam ‘abdü’l-
 mu‘ta‘lib dinidin yüz evürmedim ve-likin kördüm bu uyam oġlı mu-
 ‘ammed-ke ha‘layı‘ öküş za‘met

[VII b] 14 (1) tegrü ba‘ladı-lar erse yak ya‘vu‘luk ha‘kını sa‘klay
 qarınġa keltürdüm ha‘layı‘-lar artu‘ za‘met tegürmesünler tip (2)
 bir kün ebu cehl ‘aleyhi’l-la‘ne yaran-ları birle meşveret kıldı ne iş
 kılġaymız kim bu leheb-ni mu‘ammed-din adır-ġaymız (3) tip aydı
 erse yaran-ları aydılar siz beyan kılınġ tidi-ler erse ebu cehl ‘aley-
 hi’l-la‘ne aydı barınġ ebu leheb-ni ündenġ (4) benim ha‘tırım-ka bir
 söz tüşti anı ebu leheb-din sorayın tidi erse bardı-lar ebu leheb-ni
 ünediler ebu cehl ‘aleyhi’l-la‘ne (5) aytur ya eba leheb mu‘ammed
 seninġ atanġ ‘abdü’l-mu‘ta‘lib-ninġ orni kayu yir tırur tip aytur tidi
 erse ebu leheb aydı men mu‘ammed-ke (6) sormışım yok ebu cehl
 aydı bargıl ha‘li sorup kelgil tidi erse ebu leheb bardı ta‘ı aydı
 ya mu‘ammed benim atam ‘abdü’l-mu‘ta‘lib (7) orni ma‘kamı kayu
 yir tırur tidi erse peygamber ‘aleyhi’s-selam bildi kim bu kafir-ler
 mekri hilesi tırur tip müte‘ayyir boldı ta‘ı (8) aydı seninġ atanġ
 ‘abdü’l-mu‘ta‘lib-ninġ yiri bir mu‘ayyen yir tırur tidi erse ebu leheb

bardı taķı ebu cehl-ķa andaĝ aydı erse ebu cehl (9) aydı ya eba leheb yana sorgıl kim ol mu'ayyen yir kim tip aydıng ol yirning atın aygıl ne yir tırur tip yana kelip sordı erse (10) peyĝamber 'aleyhi's-selam aydı ol yir-ning atı cehennem tırur ya'ni tamuĝ otı tırur tip aydı taķı kim kim 'abdü'l-mu'ttalib menĝizlig kafirlik (11) birle bolsa anıng yiri taķı tamuĝ otı tırur 'azab ve 'uķubet tırur tip aydı erse ebu leheb ĝazablandı taķı aydı ya muħammed benim (12) atam 'abdü'l-mu'ttalib seniĝ taķı uluĝ ata.ĝ tırur sen neteg anı azab ve 'uķubet içinde tip aytur-sen men sindin bezer-men (13) çıkĝıl benim katımdın kitgil bu künden sonĝ men saĝa yarı bir-mes-men tip peyĝamber 'aleyhi's-selam-nı katımdın kiterdi (14) taķı 'atebe. atlıĝ oĝluĝa peyĝamber 'aleyhi's-selam-nuĝ ruķıyye. atlıĝ 'ayalın çüftlendirüp tırur erdi anĝa fermanladı kim muħammed (15) kızını boşaĝıl taķı muħammed-ni azarlaĝıl tidi erse oĝı taķı peyĝamber 'aleyhi's-selam-nuĝ 'ayalını boşadı taķı peyĝamber 'aleyhi's-selam-ķa (16) öküş sökti azarladı erse peyĝamber 'aleyhi's-selam aydı ey bar huğaya itleringdin bir it-ni muşallaĝ kılĝıl bu mel'un-nı (17) helak kılsun tidi erse atası eşitti aytur muħammed karĝışı haķķ-ķa elbette tegmedin kalmas biz-ler emdi bu oĝlum ahvalı

[VIII a] 15 (1) neteg bolĝay tip kađĝurdı peyĝamber 'aleyhi's-selam-nuĝ karĝamaķı taķı din ü işlam kađĝusu üçün erdi kaķan kim za'ife kim-erse (2) çüftlenmek birle dini hişar-ķa kirür ve ĝaramdın ma'sıyet-din saķlanur kaķan kim arada furķat tüşer bolsa ma'sıyet ĝavfı (3) bolur ol cihet-din ötrü karĝadı bir kaķ eyyam-dın sonĝ kafile ittifaķ kıldılar mekke-din şam-ķa barmaķ-ķa ticaret üçün bu 'atebe. (4) taķı atası ebu leheb-ke aydı maĝa taķı icazet birsenĝiz men şam-ķa barsam ticaret kılsam tip aydı erse atası ebu leheb aydı (5) barĝıl ve-liķin zinhar ü zinbar yolda kaķıĝ saķlanĝıl kim muħammed saĝa karĝap tırur anıng karĝışı yetmesün tip öküş vaşıyyet-ler (6) kıldı oĝı taķı kaķul kıldı taķı çıktı yolda barurda taĝ başında bir şavma'a. bar erdi ol şavma'a içinde tersa zahid-(7) -leridin biri 'ibadet birle meřĝul erdi bu karvan-lar ol taĝ tübinde kondı-lar erse zahid şavma'a-sındın tüşti taķı munlar (8) kaķtıĝa keldi munlar taķı anı aĝırladı-lar ol zahid aytur men anıng üçün siz-ler-ke tüştüm kim bu yir-de kim konduĝuz bu yirde (9) arslan öküş bolur munda konmaķ kerekmez erdi emdi kim kon-

duñguz zinhar ü zinhar bu kiçe yātmañg uyağ turuñg arslanlar (10) siz-ler-ke ya taķı külük-leriñiz-ke zaħmet tegürmesün tidi erse ʿatebe. titreyü qorķa başladı karvan ħalkı aydı ey ʿatebe. yüzüñg (11) müteğayyır boldı titreyü bařladıñg tidi-ler erse ol aydı kim men muħammed-ni azarlap tururmen ol taķı mañga qarǵap turur eger bu kiçe (12) siz-ler mini saķlamasañgız men helak bolur-men tidi erse ol kiçe ʿatebe-ning tört yanına yük-ler-ni yıǵdı-lar taķı kılıç (13) birle ol yük-ler özesiñge uyağ olturdular ħaķķ tebareke ve taʿala cümlesiñge uyķu birdi uyıdılar bir arslanķa fermanladı (14) bařǵıl ʿatebe-ni helak kılǵıl tip ol arslan keldi ħalk-larnı yıd-layu ʿatebe-ni buldı taķı pare pare kıldı erte koptılar baķtı-lar kim (15) ʿatebe. pare pare bolmış qačan kim bu ħaber-ni ebu leheb-ke keltür-di-ler erse ebu leheb ğazaı taķı ziyade boldı neçe kim pey-ğamber ʿaleyhi's-selam-ķa (16) kafir-lar zaħmeti ve meřaķķat tegür-se-ler hiç iltifat kılmaş erdi bir kün ebu bekr رضى الله عنه başur erdi taķı ebu leheb qarşu keldi (17) ebu leheb ebu bekr-ke aydı ya eba bekr ata-larıñg dini-ni koğup muħammed-ke uyduñg niře mundağ iş kıldıñg tip aydı erse ebu bekr

[VIII b] 16 (1) aydı ya eba leheb sen munça yıl boldı hiç muħammed-din yaľǵan söz eřitmiřiñg bar mu tip ebu leheb aydı yok ebu bekr aydı munça (2) yıldın berü hiç muħammed-din ħıyanet yaman fiʿl kerekmez iş kormiřiñg bar mu ebu leheb aydı yok ebu bekr رضى الله عنه aydı andağ (3) erse men muħammed-ke uyǵanıma-ķa niře melamet kılursen nedamet sañga kılmaķ kerek kim sen atası qarındaşı bolǵaysen ata yirinde (4) bolǵaysen sañga dünya-da taķı ħürmet bolǵay erdi iman keltürseñg hem taķı aĥiretta ħürmet bolǵay erdi uř qarındařıñg (5) ʿabbas iman keltürdi taķı bir qarındařıñg ħamza taķı iman keltürdi muħammed ne kim aytur cümlesi rast turur öküř peşiman (6) nedamet yigey-sen eger imansız dünya-dın çıksañg tidi erse ebu leheb tek qaldı taķı qaıyıttı eviñge keldi qađǵu birle ħatunı (7) bar erdi ümmi cemil atlıǵ aydı ya eba leheb bu kün sini iñgen qađǵuluǵ körer-men ne iş boldı mañga ayǵıl tidi erse (8) ebu leheb aydı hiç bilmez-men neteg kılmaķ kerek uyam oǵlı muħammed diniñge kirsem bolur mu ya taķı kirsem mü yaĥıřraq (9) hiç bilmez-men tidi erse ümmi cemil feryad kıldı kim eger sen muħammed diniñge kirseng benim töšekim sañga ħaram turur men seniñg birle (10) bir evde turmağay-men tidi kör-

medinę-mü oğlum 'atebe-ni qarğap öltürdi tidi erse ebu leheb ayıttı
 qayıttım ol ray-dın (11) tidi erse ümmi cemil tayandı bir kün
 cebra'il 'aleyhi's-selam nazil boldı peygamber 'aleyhi's-selam-qa
 haqq ta'ala selamını keltürdi taqi (12) bu ayet-ni okıdı قوله تعالى
 وانذر عشيرتك الاقربين واحفض جناحك لمن اتبعك من المؤمنين
 ma'nisi ol bolur kim (13) ya muhammed yak¹⁵ yavuklarını tamuğ-dın kurt-
 gargıl taqi mü'min-lar-qa alçaklık¹⁶ kılğıl tip aydi erse peygamber
 'aleyhi's-selam (14) tağ başına mündi taqi katıg avaz birle çaqırdı
 ya şabahah tiyü 'arab 'adeti ol erdi qaçan kim-erse çerig nagah
 (15) kelgenini körse mundağ çaqırur erdiler qaçan kim mekke halkı
 mundağ avaz eşitti-ler erse cümle qorqup ürküp yığılışı keldiler
 (16) taqi aydılar ya muhammed ne iş belgürdi tidi-ler erse pey-
 gamber 'aleyhi's-selam aydı eger men siz-ke haber birsem bu tağ
 tübinde (17) çerig bar siz-ler-ke qaşd kılıp helak kılmaq-qa kelip
 tırur tistem maña inanur-mu-sız tidi erse cümlesi aydılar ya mu-
 hammed

[IX a] 17 (1) neteg inanmağalıñ saña kim sindin hiç yalğan söz
 eşitmişimiz yok ingen inanur-mız tip aydılar erse peygamber 'aley-
 hi's-selam (2) aydı andağ erse men siz-ke aytur-men kim iman
 keltürüñ tañrı ta'ala-nı birlenğ taqi mini haqq ta'ala-nıñ resulu
 tip inanıñ eger (3) iman keltürmeseniz tamuğ atlıg ot bar haqq
 ta'ala siz-ler-ni ol ot birle 'azab u 'uqubet kılğay tidi erse ebu
 leheb (4) aydı تبارك هذا جمعنا 'arab-lar 'adeti ol turur kim bir kişini
 yigrenip sökse تبارك tip aytur ma'nisi ol bolur kim (5) helaklik
 bolsun saña bu söz için bu munça halayık-nı bu yir-ke yıgıñ
 tip ikki elginge taş alıp attı erse cebra'il (6) 'aleyhi's-selam bu su-
 re-ni indürdi قوله تعالى ثبت يدا ابي لهب وتب ما اغنى عنه ماله وما كسب
 ma'nisi ol bolur kim (7) helak boldı ebu leheb-niñ ikki elgi kim ol
 ikki elgi birle kim peygamber 'aleyhi's-selam-qa taş attı وتب özi
 taqi cümle nefsi helak (8) boldı ما اغنى عنه ماله وما كسب hiç fayda kıl-
 madı ebu leheb-ke malı taqi oğlı kızı taqi kulı qaravaşı taqi yılkı
 qarası سيصلى (9) نارا ذات لهب küygey taqi söklüngey yalınlıg otqa
 وامراته حالة الخطب ol hatunı¹⁷ ümmi cemil taqi söklüngey (10) ta-
 muğ-nuñ yalınlıg otınğa ebu leheb hatunı ümmi cemil-niñ 'adeti
 ol erdi kim kiçe qaravaş-ları birle şahra-ğa çıkar erdiler (11) taqi

temür tiken-ni yıgar erdiler taķı hırma yibinġe baġlap özi keltürür erdi taķı peygamber 'aleyhi's-selam-nunġ mescid-ke barur yol - (12) -larında kemişür erdi ol yandın haķķ ta'ala ümmi cemil-ke ġammaletü'l-ġaġab tidi 'arab tilinġe ġammaletü'l-ġaġab otun ya tiken keltür-gen-ke (13) ayturlar ba'zi-ları aymış-lar bu ümmi cemil peygamber 'aleyhi's-selam-nunġ ġatunı ümmi ġabibe. ¹⁸ -ninġ er ġarındaşı sıfyan-ninġ kıızı (14) erdi ümmi ġabibe-ke رضى الله عنها bu ümmi cemile. 'amme bolur erdi ol yöndin hemişe kirür erdi taķı peygamber 'aleyhi's-selam-nunġ aġvali - (15) -din ümmi ġabibe-ke sorar erdi taķı barıp kafir-lar-ġa ġammazlık kılıp ġaber birür erdi taķı 'arab ġammaz kim erse-ke ġammaletü'l-ġaġab tip (16) aytur neteg kim otun sebab tırur ot yanmaġ-ġa bu ġammazlık taķı sebab tırur ikki kim-erse arasında duşmanlık otı yanmaġ-ġa bu sebab- (17) -din ötrü haķķ ta'ala ümmi cemil-ke ġammaletü'l-ġaġab tidi tip ba'zi müfessir-ler aymışlar kıyamet kün bolsa amenna ve şaddaġna haķķ tebareke

[IX b] 18 (1) ve ta'ala ebu leheb-ni taķı ġatunı ümmi cemil-ni ta-muġ-ġa kemişgey ve-likin ġatunı ümmi cemil-ke ta-muġ erkligi feriş-te-ler buyurġaylar zaġķum (2) tiken-leridin bir baġ kılıp arġasın-ġa keltürgil tip taķı boynınġa zencir baġlaġaylar taķı ta-muġ içinde süregeyler kim (3) sen dünya-da tiken-ni arġanġ-ġa hırma yipi birle baġlap keltürüp peygamber 'aleyhi's-selam-nunġ yolınġa kemişür erdinġ peygamber-ni (4) azarlar erdinġ bu anınġ cezası taķı 'uķubeti tırur tip ayġaylar حبل من مسد ol ümmi cemil-ninġ boynında (5) bar hırma ġabındın yip andaġ rivayet kılır-lar kim bir kiġe ümmi cemil bardı taķı tiken-ni arġasınġa yükledi taķı boynınġa (6) hırma ġabı-dın asılmış yipni kemişti cebra'il 'aleyhi's-selam ol yip birle boġazını boġdı taķı ol ümmi cemil anda helak boldı (7) ertesi ebu leheb isteyü bardı baġar şişip 'avreti açılıp fażihāt bolup yatur 'abbas aytur رضى الله عنه ebu leheb (8) dünya-dın barmış-dın sonġ tüşimde körer-men ot yalınġ içinde tırur men aydım ne boldı saġna kim mundaġ 'uķubet içinde (9) tırur-sen tip ebu leheb aytur imansız çıġķanım şomluķı taķı peygamber 'aleyhi's-selam-nı azarlaġanım şomluķı tırur men aydım (10) hiç bu 'azab sindin eksülür-mü tidim erse ebu leheb aydı tegme bir dü-şenbih kün bu 'azab mindin kiter men aydım ne (11) sebab-din ey ġa-rındaşım ebu leheb aydı muġammed toġmıştı maġna ġaber birdiler

kim qarındaşıñg hatunı amine. hatun dūšenbiñ (12) kün muħammed atlığ ođul keltürdi tip men ğayet sevündüm bir qaravaşnı azad kıldım ol sebab-din ‘azabım dūšenbiñ kün (13) kiter tip aydı **törtinç faşl** peygamber ‘aleyhi’s-selam mekke.-din medine.-qa çıkmak beyanı içinde tırur imam abu’l-‘ala’i (14) evşi رحمة الله عليه nişabu’l-aħbar atlığ kıtabında bu ğadis-ni keltürmiş قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من مات شهيداً ووقى من عذاب القبر (15) مات غريباً bu ğadis ma‘nisi ol bolur kim peygamber ‘aleyhi’s-selam ğaber birü yarlıkar qayu mü’min (16) ve muvähhid ğarıbluqda öler bolsa ğaħk tebareke ve ta‘ala ol kul-ğa şehid-ler sevabı ruzi kıılır tağı gur ‘azabıdın sağlayur (17) bir kün abu cehl ‘aleyhi’l-la‘ne kıreyşi-ler-ni yığdı bir ev bar erdi ol evke darü’n-nudve. tirlir erdi qaçan kim bir meşveret

[X a] 19 (1) kılmak kerek bolsa ol evde yığlur erdiler bu arada iblis ‘aleyhi’l-la‘ne özini bir abuşka şuretinga oħşatıp (2) bular arasınđa kirdi erse bular aydılar ey abuşka sen kim bolur-sen tidiler erse iblis ‘aleyhi’l-la‘ne aydı men şeyħ necdi- (3) -men necd il-lig abuşka-men siz-lerni eşittim kim bir meşveret-leri bar tip men tağı anlar arasında bolayın sözlerini (4) tünđlap anđlađayım tip keldim tidi erse abu cehl-ke ğoş keldi andın sonđ abu cehl ‘aleyhi’l-la‘ne aytur ey kıreyş qağabile-si bu (5) muħammed işi kündin kün ziyade bolu tırur qorqar-men kim mununđ qatında öküş ğalayık yığlıp biz-ler-ke zaħmet tegürgeyler kerek kim (6) emdi-din sonđ işni bir yansı kılsak tidi-ler erse cümlesi şavab kördiler andın sonđ abu cehl ‘aleyhi’l-la‘ne aydı heşşam (7) atlığ kafir-qa aydı ya heşşam seninđ rayınđ neteg tırur bu muħammed-ni helak kılmak içinde tidi erse heşşam aydı benim rayım (8) ol tırur kim bu muħammed-ni tutsak tağı bir sarıp teve-ke bağlasak başın adağı-qa teği tağı ol teve-ni şaħra-qa ıdsak ol anda (9) helak bolsa tidi erse ol şeyħ necdi aydı kim bu ray bağıl ray tırur aydılar kim neteg bağıl ray tırur tidiler erse (10) ol şeyħ necdi aydı anınđ yaranları bar qağabile-si bar bu işni anlar bilgeyler tağı barđaylar muħammed-ni ğalaş kılgaylar (11) tidi erse şavab kördiler andın sonđ tağı bir kafir aydı benim rayım ol tırur kim bu muħammed-ni bir evke qağasak tağı ol (12) ev-nünđ tünđlükini tağı qağuğını berk kılsak bu muħammed ol ev içinde ağlık-dın ölse tidi erse ol şeyħ necdi (13) aydı bu tağı şavab ermes anınđ üçün kim yaranları bilgey tağı

kaþuðun açkaylar taþı çıkargaylar tidi erse ebu cehl (14) 'aleyhi'l-la'ne aydı kim benim rayım ol tırur kim tegme bir kabiledin bir yigit çıkısa taþı kiçe yatur yerinde barsalar yalıñ kılıç birle (15) barçasını ursalar eger diyet tilemeler cümle kabile yıðlışıp diyet birmek asan bolgay tidi erse şeyh necdi aydı (16) va'llahı bu ray inen şavab ray tırur tidi taþı taþıldılar tegme bir kabiledin bir yigit haşıl kıldılar taþı yalıñ (17) kılıç birle kelip öltürmekke ittifak kıldılar erse cebrâ'il 'aleyhi's-selam keldi taþı aydı ya muhammed kafirler sini bu kiçe kelip

[X b] 20 (1) helak kılmak tiler-ler sañağa işaret andağ tırur kim bu kiçe çıkısañ taþı medine tarañına barsañ anda taþı kafir-lerini (2) islam-ğa davet kılsañ tip aydı erse peygamber 'aleyhi's-selam taþı ebu bekrke bu aþvalni aydı erse ebu bekr aydı (3) رضى الله عنه ya resula'llahı siz neteg yalguz barğaysız men taþı sizin birle barayın tip aydı erse peygamber 'aleyhi's-selam- (4) -nunğ haþırı hoş boldı ol kiçe peygamber 'aleyhi's-selam taþı ebu bekr رضى الله عنه ikegü çıktılar taþı yorıdılar erte-ke (5) tegi erte boldı kafir-ler baþar-lar muhammed taþı ebu bekr yok tırur bildiler kim kaçtı-lar tip ebu cehl 'aleyhi'l-la'ne niða kıldurdu (6) kim kim muhammed-ni taþı ebu bekr-ni keltürür bolsa yüz teve sevünçi bireliñ tip üç künke tegi hiç şaþra koçmadın istediler (7) bulmadılar ol kiçe ebu bekr رضى الله عنه bir sa'at peygamber 'aleyhi's-selam-nunğ sađ yanında yorıyur erdi taþı bir sa'at (8) sol yanında yorıyur erdi taþı bir sa'at ilekinde yorıyur erdi taþı bir sa'at artında yorıyur erdi peygamber 'aleyhi's-selam (9) aydı ya eba bekr dört yanında tezgini yorıyur-sen nişe bir tarafta yörümes-sen tidi erse ebu bekr aydı رضى الله عنه ya resula- (10) 'llahı duşman-lar-dın korğar-men nagaş duşman-lar okı sađ yandın kelür bolsa evvel duşman okı maña tegsün siz-ke tegmesün tip (11) taþı sol yan-ğa kecip yorıyur-men ol ma'ni için kim eger duşman-nıñ okı sol yandın kelse maña tegsün siz-ke tegmesün tip (12) aydı erse peygamber 'aleyhi's-selam aydı لا تخزن يا رضى الله عنه ya eba bekr hiç korğmağıl kim tañrı ta'ala bizim birle tırur (13) tidi erse haqq ta'ala ebu bekr könliñge aramluğ indürdi andın sonğ peygamber 'aleyhi's-selam baþar bir atlığ kim-erse(14) kö-

rüندی kaçan kim ol atlığ yavuk keldi erse bildiler kim biz-ke kelür tip peygamber 'aleyhi's-selam aydı ya rabbi anı tutđıl (15) timiş erdi atı-nıñ tört adağı yer-ke kömüldi ol kim-erse çağırdı ya muhammed mini ködđıl men rücu' kılayın sağa zağmet (16) tegürmeyin tidi erse peygamber 'aleyhi's-selam aydı ya rabbi eger rast aysa sen ıda birgil timiş erdi atı-nıñ adağları (17) yir-din çıktı tağı ol kim-erse kayıttı andın song ikegü ança yorıdılar kim peygamber 'aleyhi's-selam-nuñ mübarek adağı hašte

[XI a] 21 (1) boldı yorıyu bilmez boldı erse ebu bekr رضى الله عنه peygamber-ni arkasına kötürdi erte-ke tegi yorıdılar erte boldı bağar- (2) -lar yüz atlığ tağ tübiñge yettiler ol tağ tübinde bir ğar bar erdi ol ğar-ğa kirmek tiledi-ler erse ebu bekr aydı ya resula'llahı (3) men burun kıreyin bağayın ademi-ni azarlağan canvar-lar bolmasun tip burun kirdi bağtı andın song peygamber 'aleyhi's-selam kirdi (4) ebu bekr رضى الله عنه bağtı bir teşük bar erdi adağını ol teşükke ködđi bolmasun kim bu teşük-din yılan çıkıp peygamber 'aleyhi (5) s-selam-ka zağmet tegürmesün timiş erdi bir yılan keldi tağı ol teşükdin çıkmak-ka kaşd kıldı tağı ebu bekr-niñ adağına (6) başını tegürdi ebu bekr رضى الله عنه yol birmedi erse ebu bekr رضى الله عنه -nuñ adağına soğtı erdi zehri katığ eser (7) kıldı ebu bekr adağını kitermedi peygamber 'aleyhi's-selam-ka zararı tegmesün tip peygamber 'aleyhi's-selam ol yılan peygamber 'aleyhi's-selam- (8) -ka selam birmek üçün erdi tip aydı bağar ebu bekr-niñ közindin 'abarar ve kağarar yaş akar peygamber 'aleyhi's-selam aydı ya (9) eba bekr nişe yığlar-sen tidi erse ebu bekr رضى الله عنه aydı ya resula'llahı uşbu teşükdin bir yılan adağına katığ zađm (10) kıldı peygamber 'aleyhi's-selam aydı ya eba bekr adağına-nı kitergil tağı yılan-dın çayandın korkmağıl hađk ta'ala-ka tevekkül kığıl (11) hađk ta'ala bizim birle tıurur kim tidi andın song kafir-ler peygamber 'aleyhi's-selam-nuñ izini izleyü isteyü keldiler ğar ağzına (12) tegi hađk ta'ala fermanı birle örümçük ğar ağzına evini tokıdı kafir-ler aydılar eger bu ğarğa muhammed kirmiş bolsa erdi (13) bu örümçük evi buzulđay erdi munda bolmağay tip kayıttı-lar erse ebu cehl 'aleyhi'l-la'ne aytur benim hağırım-ka andağ (14) kelür kim muhammed bu ya-

vuk yer-de tırur biz-ke sıhr kılıp tırur körümez-biz tidi taķı bir kafir-ġa aydı tüşġül taķı bu ġarġa kirgil (15) tidi erse ümeyye. bin ġalef aydı muġammed toġmaz-dın aşnu örümçük bu evini toķu-mış bolġay muġammed munda kirse erdi bu örümçük (16) evi buzulmaġay-mu erdi tip aydı erse ebu cehl taķı yaranları birle ġayıttı-lar andın soġğ peyġamber 'aleyhi's-selam ebu bekr birle ol (17) ġarda üç kün turdılar üç kündin soġğ çıkıp medine. taraşına ġazm kıldılar azıķ-ları tükendi andın soġğ bir 'arab

[XI b] 22 (1) ġabilesinga keldiler taķı aydılar kim siz-ler-de et ya ġurma satlık bar mu satġın alġay erdük tidiler erse ġayme-din (2) bir ġatun çıktı atı ümmi mu'ıd erdi aydı ne me yahşı konuķ-lar-sız siz-ler-ni konuķlaġay erdim ve-likin ġaġt yıl tırur evümde (3) hiġ ne-erse yok tırur çiftüm ebu mu'ıd taķı koylarını otlaġ-ķa iletip tırur koylarımız munda bolsa erdi siz-ler-ke (4) süt birgey erdim tidi erse peyġamber 'aleyhi's-selam aydı ya ümmi mu'ıd bu ġayme yanında yaťan ne koy tırur tidi erse ümmi (5) mu'ıd aydı bu koy inġen aruķ koy tırur hiġ süti yok tırur koylar birle baru bilmedin munda yatur tidi erse peyġamber (6) 'aleyhi's-selam aydı ya ümmi mu'ıd destur birür-mü-sen anı saġmak-ķa tidi erse ümmi mu'ıd aydı inġen destur birür-men (7) eger süt çıkısa saġıġğ tidi peyġamber 'aleyhi's-selam ol koy-nı maġa keltürünġler tip buyurđı erse keltürdiler peyġamber (8) 'aleyhi's-selam بسم الله الرحمن الرحيم tidi mübarek elgini ol koy-nunġ yeliniġe tegürmiş erdi derġal ol koy-nunġ (9) yelini ulġaydı taķı ol koy semrüdi andın peyġamber 'aleyhi's-selam aydı ya ümmi mu'ıd evde kersen bar erse keltür-gil tidi (10) ümmi mu'ıd bir kersen keltürdi peyġamber 'aleyhi's-selam mübarek elgi birle saġdı anġa kim ol kersen toldı peyġam-ber 'aleyhi's-selam (11) ikki elgi birle ol kersen-ni kötürdi taķı üm-mi mu'ıd-ke içürdi anġa içti kim ġandı andın soġğ ebu bekr-ke içürdi (12) andın soġğ özi içti yana peyġamber 'aleyhi's-selam ikinci ġata saġdı taķı ol kersen-ni toldurđı taķı ümmi mu'ıd evinde koydı (13) taķı köçtiler bardılar kiġe ebu mu'ıd keldi baķar evde bir kersen süt bar ta'acġüb kıldı aydı ya ümmi mu'ıd bu ne aġ-val (14) tırur koylar yıraķ erdi evde saġar koy yok erdi bu süt ġandın keldi tidi erse ümmi mu'ıd aydı biz-ke bir konuķ keldi (15) inġen mübarek konuķ körklüg yüzlüg sücüg sözlüg orta bođ-luġ kim-erse erdi bu aruķ koy-ġa mübarek elgini tegürmiş (16) erdi

bu koy mundağ semrüdi kim körer-sen tağı yelini uluğ boldı öz elgi birle sağdı bir kersen toldı anı cümleke öz elgi (17) birle içürdi andın özi içti yana ikinci қата sağdı bir kersen toldı anı evde қоđtı ebu mu'cid aydı men eşittim kim

[XV b] * 23 (1) mekke-de bir peygamber çıktı tip muhamed atlığ ğalayık-nı ğađđ yolına ünder tip aytur-lar erdi bu ayđanın meger ol bolđay (2) mununđ teg mu'cize peygamber-ler-din özge-de bolmaz eger tağrı 'ömr birse barđaymen tidi yana ümmi mu'cid-ke aydı mağa ol kişininđ (3) şıfatını yağşı beyan kılđıl eger barsam yağılmağay-men edđü bileyin tidi yigit kişi mü tırur ya қarı mu tırur tidi erse (4) ümmi mu'cid aydı yigit tırur mehasını қара tırur açuğ yüzlüğ tırur avazında heybet bar inđen uzun boğluğ ermez aşağ (5) boğluğ tağı ermez orta boğluğ tırur açuğ kaşlığ tırur inđen semüz tağı ermez inđen aruğ tağı ermez orta tenlig tırur (6) tülek tırur öküş ğareketlig ermes tişleri siyrek tırur yüzi tolun ay teg қомıyur söz sözlese açuğ ayrı sözleyür (7) bulđaşuđ sözlemes ayası kenđ tırur közi aşağ-қа öküş-rek baқar yir-ke baқar bir er tağı başını қaldurur kök-ke baқar (8) mehasını قورت ییغ ¹⁰ tırur orta mehasınlığ uzun tağı ermez қatıđ yörüğen tağı ermez köse tağı ermez yörüyür bolsa (9) aқru yorıyur erken yeter yoğ erse yetmes tidi peygamber 'aleyhi's-selam mekke-din çıkmışta ebu bekr رضی الله عنه -қа meşveret қılmış (10) erdi neteg barmağ kerek medine-ke tip ebu bekr رضی الله عنه aydı ikki teve satđın alıp tırur-men sekkiz yüz yarmağ-қа birinđe siz mingey- (11) -siz tağı birinđe men mineyin tağı baralığ tidi peygamber 'aleyhi's-selam aydı kim biz-ke bir қulavuz kerek ebu bekr رضی الله عنه aydı 'abdü'llah (12) atlığ kişi bar ol medine yolların yağşı bilür ol 'abdü'llah-nı terke tuttılar tağı ebu bekr رضی الله عنه -nunđ azadı bar erdi (13) 'amir atlığ anđa aydı kim sen ikki teve birle 'abdü'llah-nı alıp sur atlığ tağ tübinde ğar bar biz çıkmış-dın üç күn-din (14) sonđ anda kelgey-sen tip tırur erdi tağı andağ-ođ üç күndin sonđ keldiler ebu bekr رضی الله عنه birle peygamber 'aleyhi's-selam (15) bir teve-ke mündiler ol ikkisi tağı bir teve-ke mündiler tağı bardılar medine-ke yavuğ keldiler bir yehudi pey-

* Bu sahifeden itibaren, her halde kitap ciltlenirken, yaprakların sırasında bir karışıklık olmuştur.

ğamber-ka satğastı (16) taķı keldi medine. ħalkınğa ħaber birdi medine-de öküş şaħabeler bar erdi ba'zısı medine-liğ ba'zısı taķı mekke.-lig 'ömer (17) رضى الله عنه taķı medine.-de erdi cümle şaħabe-ler sevündi-ler peygamber 'aleyhi's-selam medine.-ke kelgeniñge biri birine ħaber birdi-ler

[XV a] 24 (1) taķı cümlesi silah keddiler uruş-ka barur teg kafir-lar-ka heybet için peygamber 'aleyhi's-selam-ka istikbal kıldılar peygamber (2) 'aleyhi's-selam şaħrada bir yığaç kölikesinde konup turur erdi kim medine.-din çıkğanlar anda peygamber 'aleyhi's-selam-ka (3) satğastı-lar körüştiler cümle şaħabe sevündi-ler andin sonğ peygamber 'aleyhi's-selam-ka enşar qabileleri aydılar kim (4) ya resulu'llah biz-lerde konsañız bolğay mu baqça-larımız yirlerimiz kenğ turur tidi-ler erse peygamber 'aleyhi's-selam aydı (5) bu qaşva atlığ teve-ke muneyn taķı hiç kim-erse zümamını tutmasun qayu qapuğda bu teve çökse men ol evde konar-men tip (6) aydı erse barça şaħabe-ler razı boldılar cüm'a kün erdi kim peygamber 'aleyhi's-selam qaşva atlığ tevesine mündi cümle (7) şaħabe-ler taķı atlandılar öküş yağağ-lar taķı çıkıp turur erdiler medine. şehrinde peygamber 'aleyhi's-selam-nunğ cemaliñge (8) müştak bolğanlar öküş erdi peygamber 'aleyhi's-selam-nı körmedin şaħabe-ler qatında iman keltürüp turur erdiler (9) cümle ħalayıq medine.-ke teveccüh kıldılar tegme bir qabile.-din peygamber 'aleyhi's-selam keçer bolsa ol qabile-niñ uluğı çıkıp (10) peygamber 'aleyhi's-selam-din derħast kılsa peygamber 'aleyhi's-selam anlar-ğa ħayr u berekat birle du'a kıılır erdi taķı aytur erdi (11) bu benim qaşva atlığ tevem qayu qapuğda çökse men anda konuq bolğaymen tip aytur erdi cümle medine.-niñ uluğ-ları (12) taķı mün'im-leri arzu kıılır erdiler bolğaymu kim peygamber 'aleyhi's-selam-nunğ tevesi biziñ qapuğda çökgey mü tip hiç (13) çökmez erdi aşır keçer erdi ança-ka tegi bardı kim eyyüb enşari qapuğında çökti erse peygamber 'aleyhi's-selam taķı teve.-din (14) tüşti taķı meccid.-ke kırdi cümle şaħabe-ler taķı kırdiler cüm'a nemazı oqımaq için peygamber 'aleyhi's-selam minber.-ke aşır (15) ħutbe oqıdı taķı minber.-din tüşüp imametlik kıldı cümle şaħabe-ler ikti.-da kıldılar nemaz.-dın çıkıp peygamber 'aleyhi's-selam (16) eyyüb enşari evine kırdi erse eyyüb enşari şad boldı sevündi cümle şaħabe evlerine barıp peygamber 'aleyhi's-selam-ka (17) hediyye

amade kıılır erdiler küçleri yeterinçe zeydi'bnü sabit رضى الله عنه
aytur men altı yaşar erdim kim anam bir çanak

[XVI a] 25 (1) içinge etmek toğradı tağı ol etmek özesinĝe sađ yađ kemişti tağı bir pare süt kemişti tağı çanak özesinĝe ne-erse (2) örtti tağı mańga aydı kim oğlum bargıl eyyüb enşari evinĝe kirgil tağı peyğamber 'aleyhi's-selam-ka selam kılgıl tağı (3) ayđıl kim anam siz-ke bu ta'amnı hediye ıda birdi tigil tidi erse men tağı andağ kıldım erse peyğamber 'aleyhi's-selam (4) aydı ²⁰ mańga tańgrı ta'ala bereket birsün sańga tidi tağı şahabe-ler yığlıstılar tağı ol tırid-ni tenavül kıldılar eyyüb enşari-ning (5) anasınĝa za'ife-ler kelip sorar erdiler kim peyğamber 'aleyhi's-selam kayu ta'am-nı se-ver biz ol ta'amnı kılıp keltürelinĝ (6) tiseler eyyüb enşari-ning validesi aytur erdi kim peyğamber 'aleyhi's-selam biz-ke hiç buyurmuşı yok kim falan ta'am bısurunĝ (7) tip tağı ilekinĝe kayu ta'am kelse hiç 'ayblamışı yok eger kerek bolsa tenavül kı-lur ve eger kerekmez bolsa tatar tağı yaran- (8) -lar-ĝa aytur kim siz-ler tenavül kılinĝ-lar tip bir kün ta'am bısurduğ hiç tatmadı men oğlum birle inĝen kağğurduğ (9) men aydım ya resula'llahı hemişe ta'am bışursak tenavül kıılır erdinĝiz tağı bağı kalĝan ta'amnı sizinĝ mübarek elĝinĝiz (10) tegdi tip teberrük kılıp yiyür erduğ bu kün ne boldı kim bu ta'amnı yimedinĝiz tip aydım erse mańga aydı ey eyyüb anası (11) bu ta'amda sarımsak yığığı bur-numĝa keldi tağı men 'hađđ ta'ala-ka münacat kıılır-men ağzım sasığı birle neteg münacat (12) kılayın tidi ol ta'amnı ođlunĝ ey-yüb birle tenavül kılinĝ tidi andın sonĝ medine içinde ne kim mü'min-ler müsülman-lar bar (13) cümlesi peyğamber 'aleyhi's-selam-ka kelip selam kılıp bey'at birdiler peyğamber 'aleyhi's-selam öz elĝi birle ol bey'at birgen-ning (14) elĝi-ni tutar erdi tağı ay-tur erdi hađđ ta'ala fermanıdın çığmağay-sen tağı hađđ ta'ala-ning resulu muğammed resulu'llah fermanıdın (15) çığmağay-sen kayu işke kim buyursa kılgay-sen kayu işdin yığsa yıđlınĝay-sen ikki çerig alnaşmış tise ol bey'at (16) birgenler aytur erdiler kim ka-bul kılduğ tip andın sonĝ hatun-lar yığıldılar tağı ağşam yatışĝ arasında eyyüb anası (17) kađınĝa keldi-ler tağı aydılar peyğamber 'aleyhi's-selam-dın destur tilegil biz-ler tağı peyğamber 'aleyhi's-se-lam-nunĝ mübarek cemalini

(devam edecek)